

Alternativ behandling

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Sofie Rossen Møller
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Michael Davidsen
Ola Ekholm
Anne Illemann Christensen

Alternativ behandling

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Sofie Rossen Møller
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Michael Davidsen
Ola Ekholm
Anne Illemann Christensen

Internt review: Nanna Ahlmark

Copyright © 2022
Statens Institut for Folkesundhed,
SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller,
er tilladt mod tydelig gengivelse.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-577-3

Statens Institut for Folkesundhed, SDU
Studivstræde 6
1455 København K
www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra
www.sdu.dk/sif

Alternativ behandling

Formålet med denne rapport er at belyse brugen af alternativ behandling ud fra selvrapporterede oplysninger fra en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse i den voksne danske befolkning på 16 år eller derover (Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen, SUSY). Dette er én ud af en række temarapporter på baggrund af samme undersøgelse.

Baggrund

Alternativ behandling omfatter en bred vifte af behandlingsformer, der er baseret på metoder, som hovedsageligt bruges uden for det konventionelle sundhedsvæsen (1). I Danmark benyttes alternativ behandling primært med henblik på behandling eller lindring af milde symptomer, forebyggelse af sygdom og fremme af velvære (2, 3). Endvidere anvender mange danskere alternativ behandling som supplement til den behandling, de får i det konventionelle sundhedsvæsen (2, 3).

Afgrænsningen af hvilke behandlingsformer, der hører under henholdsvis konventionel behandling og alternativ behandling, er imidlertid ikke så ligetil og har endvidere ændret sig gennem tiden. Eksempelvis har visse alternative behandlingsformer, såsom akupunktur og zoneterapi, i stigende grad vundet indpas i det konventionelle behandlingssystem (4). Kiropraktik er også tidligere blevet anset som en alternativ behandlingsform, men i 1991 blev professionen autoriseret, og sidenhen har kiropraktik været en behandlingsform, der gives tilskud til gennem den offentlige sygesikring (4-6). Ligeledes blev osteopati i 2018 en autoriseret sundhedsprofession, som imidlertid ikke er omfattet af den offentlige sygesikring (7). I dansk lovgivning defineres en alternativ behandler som en person, der udøver sundhedsmæssig virksomhed, herunder eksempelvis forebyggelse og behandling af sygdom, uden for det offentligt finansierede sundhedsvæsen, og som ikke er autoriseret til at udøve den pågældende virksomhed (8).

Metode

Brugen af alternativ behandling er i denne undersøgelse blevet belyst gennem følgende spørgsmål: 'Har du nogensinde gjort brug af behandlere uden for det almindelige sundhedsvæsen og f.eks. benyttet nogle af følgende behandlere/behandlingsformer?'. Svarmulighederne var henholdsvis 'Ja, inden for det seneste år', 'Ja, tidligere' og 'Nej' til hver af de oplyste behandlingsformer, der fremgår af tabel 1. Opgørelser for de enkelte behandlingsformer er i denne rapport præsenteret for perioden 2005 til 2021. For en uddybende beskrivelse af undersøgelsens materiale og metode, se (9).

I denne rapport er målet Slope Index of Inequality (SII) endvidere blevet anvendt til at undersøge, om der er forskel i forekomsten af brug af alternativ behandling på tværs af uddannelsesgrupper i perioden 1987 til 2021. SII udtrykker en hældningskoefficient, der angives i procentpoint og beregnes ved en vægtet regression på tværs af de udvalgte uddannelsesgrupper med stigende antal års skolegang. Således indikerer en SII-værdi på 0, at der ikke er nogen forskel i forekomsten mellem uddannelsesgrupperne, mens en SII-værdi over 0 indikerer, at forekomsten stiger med stigende uddannelsesniveau. Omvendt indikerer en SII-værdi under 0, at forekomsten falder med stigende uddannelsesniveau. Hvis der ses på ændringer i SII-værdien over en given tidsperiode, vil en SII-

værdi, der bevæger sig længere væk fra 0 enten i positiv eller negativ retning, være udtryk for, at forskellen er blevet større mellem grupperne. Omvendt vil en SII-værdi, der over en given tidsperiode nærmer sig 0, være udtryk for, at forskellen mellem grupperne er blevet mindre. Til beregning af SII-værdier for brugen af alternativ behandling er der anvendt følgende tre uddannelsesgrupper: ≤ 10 års skolegang, 11-12 års skolegang og ≥ 13 års skolegang.

Resultaterne i denne rapport skal ses i lyset af, at data er indsamlet i en periode, hvor der i forbindelse med håndteringen af COVID-19-pandemien var indført en række midlertidige tiltag og restriktioner i Danmark. Eksempelvis har liberale serviceerhverv, hvor det ikke var muligt at sikre behørig afstand mellem udbyder og kunde, såsom eksempelvis massører, akupunktører og zoneterapeuter, været nedlukket ad flere omgange (10). Desuden har de liberale serviceerhverv i længere perioder været pålagt en række restriktioner i form af eksempelvis arealkrav og krav om coronapas samt brug af mundbind eller visir (11). Disse forhold har med al sandsynlighed påvirket danskernes brug af alternativ behandling. Omfanget af COVID-19-restriktionernes eventuelle påvirkning af brugen af alternativ behandling kendes imidlertid ikke og kan derfor ikke estimeres i denne undersøgelse.

Brug af alternativ behandling nogensinde

Det fremgår af tabel 1, at der samlet set har været en stigning i andelen, der nogensinde har brugt alternativ behandling, fra 44,4 % i 2005 til 56,2 % i 2021. Den største stigning ses mellem 2005 og 2010, hvorefter der ses en mindre udtalt stigning frem mod 2021. Af tabellen fremgår det endvidere, at de hyppigst anvendte alternative behandlingsformer gennem alle årene har været massage, kropsterapi og andre manipulative terapier samt akupunktur og zoneterapi. Mens der fra 2005 til 2021 ses en betydelig stigning i andelen, der nogensinde har benyttet sig af massage, kropsterapi og andre manipulative terapier samt akupunktur, har brugen af zoneterapi været mere stabil gennem årene.

Tabel 1. Brug af alternativ behandling nogensinde. 2005-2021. Procent

	2005	2010	2013	2017	2021
Massage, kropsterapi og andre manipulative terapier	21,4	34,3	34,7	37,0	41,2
Akupunktur	16,0	24,0	25,6	28,8	29,0
Zoneterapi	20,7	23,8	21,4	20,4	20,2
Healing og/eller clairvoyance	6,0	8,2	8,2	8,6	8,7
Kraniosakralterapi	3,1	6,1	6,7	7,7	8,6
Ernæringsterapi	2,4	6,8	6,4	6,3	6,7
Homøopati	3,5	5,5	5,9	5,6	5,4
Kinesiologi	3,5	4,2	4,4	4,1	4,0
Phytoterapi	-	2,0	2,3	2,3	1,9
Biopati, naturopati	1,0	1,7	1,9	1,6	1,5
Bioresonans-terapi	-	-	-	0,5	0,5
Andet	2,2	3,2	3,7	3,6	3,3
Har brugt én eller flere former for alternativ behandling	44,4	52,8	53,2	54,8	56,2

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Brug af alternativ behandling inden for det seneste år

Af tabel 2 fremgår det, at 24,0 % af den voksne befolkning har brugt én eller flere former for alternativ behandling inden for det seneste år, hvilket svarer til knap 1,2 millioner danskere. De hyppigst anvendte alternative behandlingsformer har gennem alle årene været massage, kropsterapi og andre manipulative terapier samt akupunktur og zoneterapi. Det fremgår endvidere af tabel 2, at der for langt de fleste af de oplyste former for alternativ behandling er sket en stigning i brugen fra 2005 til 2013, hvorefter der ses et fald fra 2013 til 2021. En afvigelse fra dette mønster ses dog for udviklingen i brugen af zoneterapi, idet denne er faldet støt igennem hele perioden.

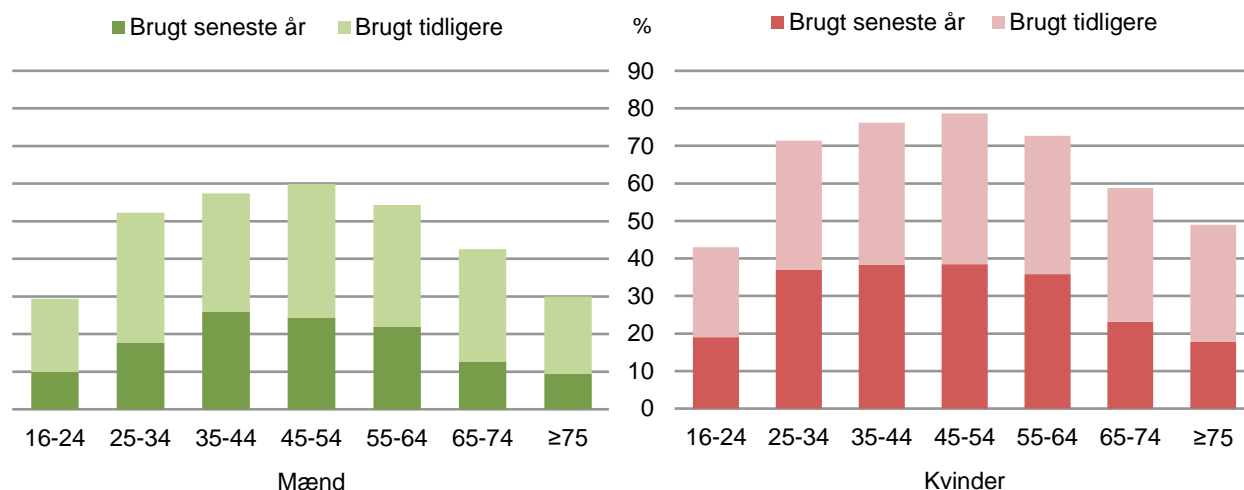
Tabel 2. Brug af alternativ behandling inden for det seneste år. 2005-2021. Procent og antal i befolkningen i 2021

	2005	2010	2013	2017	2021	Antal i befolkningen (i 1.000)
Massage, kropsterapi og andre manipulative terapier	13,0	18,8	18,6	19,7	18,4	888
Akupunktur	5,2	7,1	7,7	7,7	5,2	251
Zoneterapi	5,9	5,6	4,8	3,7	3,2	154
Healing og/eller clairvoyance	2,3	2,1	2,4	2,2	1,8	87
Kraniosakralterapi	1,5	2,1	2,2	2,1	1,9	92
Ernæringsterapi	1,0	2,1	2,0	1,8	1,5	72
Homøopati	1,1	1,3	1,8	1,4	1,2	58
Kinesiologi	0,7	0,7	0,9	1,0	0,7	34
Phytoterapi	-	0,6	1,0	0,8	0,6	29
Biopati, naturopati	0,3	0,3	0,5	0,5	0,3	14
Bioresonans-terapi	-	-	-	0,2	0,2	10
Andet	0,9	1,1	1,4	1,3	1,1	53
Har brugt én eller flere former for alternativ behandling	22,0	26,3	27,0	27,5	24,0	1.158

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Det fremgår af figur 1, at andelen, der nogensinde har brugt alternativ behandling, i alle aldersgrupper er større blandt kvinder end blandt mænd. Den største andel ses i aldersgruppen 45-54 år for både mænd (59,9 %) og kvinder (78,6 %). Det fremgår endvidere af figuren, at andelen, der nogensinde har brugt alternativ behandling, stiger med stigende alder frem til 45-54-årsalderen, hvorefter andelen falder med stigende alder blandt begge køn.

Figur 1. Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år eller tidligere, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Massage, kropsterapi og andre manipulative terapier og udvalgte helbredsindikatorer

I nedenstående ses der på sammenhængen mellem brug af massage, kropsterapi og andre manipulative terapier og henholdsvis kontakt til egen læge, selv vurderet helbred, mentalt helbred og stress på tværs af køn og aldersgrupper (tabel 3). For en uddybende beskrivelse af målene for mentalt helbred og stress, se (11). Det fremgår af tabel 3, at der generelt ikke ses nogen systematisk sammenhæng mellem alder og de udvalgte helbredsindikatorer.

Endvidere fremgår det af tabellen, at der er en større andel, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder, der har været ved egen læge inden for det seneste år (henholdsvis 15,0 % og 24,5 %), sammenlignet med mænd og kvinder, der ikke har (henholdsvis 10,9 % og 16,2 %).

Blandt kvinder er der en lidt mindre andel, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt dem, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred (22,2 %), sammenlignet med dem, der ikke har (26,0 %). Blandt mænd ses der imidlertid ikke nogen væsentlig forskel.

På tværs af køn ses der ingen nævneværdig forskel i andelen, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt dem, der har en lav score på den mentale helbredsskala, og dem, der ikke har. Der ses heller ikke nogen væsentlig forskel i andelen blandt dem, der har en høj score på stressskalaen, og dem, der ikke har en høj score på stressskalaen.

Table 3. Andel, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, opdelt efter kontakt til egen læge, selv vurderet helbred, mentalt helbred og stress blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent og antal

	25-44 år	45-64 år	≥65 år	Alle	Antal svarpersoner
Mænd					
Været ved egen læge inden for det seneste år					
Ja	21,0	20,7	8,3	15,0	3.350
Nej	14,4	13,6	4,7	10,9	1.213
Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred					
Ja	18,2	19,1	7,4	13,9	3.877
Nej	17,0	14,5	9,0	12,8	676
Lav score på den mentale helbredsskala					
Ja	21,8	16,4	7,0	15,2	450
Nej	17,5	18,9	8,1	13,8	3.943
Høj score på stressskalaen					
Ja	16,8	17,9	9,2	13,4	839
Nej	18,5	18,8	7,4	13,9	3.602
Kvinder					
Været ved egen læge inden for det seneste år					
Ja	31,9	31,0	15,7	24,5	4.829
Nej	22,3	19,7	7,5	16,2	1.077
Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred					
Ja	29,5	27,0	13,7	22,2	4.842
Nej	32,3	33,6	16,9	26,0	1.049
Lav score på den mentale helbredsskala					
Ja	29,3	28,8	15,1	23,2	854
Nej	32,0	27,1	15,2	23,3	4738
Høj score på stressskalaen					
Ja	28,2	29,1	15,9	23,0	1.592
Nej	31,0	27,8	14,2	23,0	4.103

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Akupunktur og udvalgte helbredsindikatorer

I nedenstående ses der på sammenhængen mellem akupunktur og henholdsvis kontakt til egen læge, selvvurderet helbred, mentalt helbred og stress på tværs af køn og aldersgrupper (tabel 4). Af tabellen fremgår det, at der overordnet set ikke er nogen systematisk sammenhæng mellem alder og de udvalgte helbredsindikatorer.

Det fremgår endvidere af tabellen, at der er en større andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder, der har været ved egen læge inden for det seneste år (henholdsvis 4,5 % og 7,3 %) sammenlignet med mænd og kvinder, der ikke har været ved egen læge inden for det seneste år (henholdsvis 2,5 % og 3,1 %).

Blandt både mænd og kvinder med et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred er der samlet set en mindre andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år (henholdsvis 3,7 % og 6,1 %), sammenlignet med mænd og kvinder, der ikke har et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred (henholdsvis 5,2 % og 8,2 %).

På tværs af køn ses der ingen nævneværdig forskel i andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt dem, der har en lav score på den mentale helbredsskala, og dem, der ikke har. Der ses heller ikke nogen væsentlig forskel i andelen blandt dem, der har en høj score på stressskalaen, og dem, der ikke har en høj score på stressskalaen.

Tabel 4. Andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, opdelt efter kontakt til egen læge, selv vurderet helbred, mentalt helbred og stress blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent og antal

	25-44 år	45-64 år	≥65 år	Alle	Antal svarpersoner
Mænd					
Været ved egen læge inden for det seneste år					
Ja	4,7	6,5	2,8	4,5	3.877
Nej	1,7	4,9	0,6	2,5	676
Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred					
Ja	2,7	5,9	2,5	3,7	3.879
Nej	9,0	6,3	2,6	5,2	676
Lav score på den mentale helbredsskala					
Ja	3,4	3,7	1,2	3,4	450
Nej	3,4	6,2	2,7	4,0	3.945
Høj score på stressskalaen					
Ja	5,6	4,8	2,0	4,2	840
Nej	2,5	6,1	2,6	3,8	3.604
Kvinder					
Været ved egen læge inden for det seneste år					
Ja	8,2	8,6	7,0	7,3	4.842
Nej	2,7	3,5	3,7	3,1	1.049
Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred					
Ja	6,6	6,6	6,7	6,1	4.840
Nej	10,8	10,5	6,0	8,2	1.047
Lav score på den mentale helbredsskala					
Ja	7,0	11,5	6,0	7,1	853
Nej	7,3	6,9	7,0	6,6	4.735
Høj score på stressskalaen					
Ja	6,7	9,3	6,2	6,6	1.592
Nej	7,6	6,8	6,7	6,6	4.100

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

I de følgende opslagstabeller og -figurer gives en mere detaljeret beskrivelse af forekomsten af personer, der inden for det seneste år har brugt henholdsvis:

- Alternativ behandling
- Massage, osteopati eller andre manipulative terapier
- Akupunktur
- Zoneterapi

Tabel 5. Har brugt alternativ behandling inden for det seneste år

		Pro- cent	OR ¹	95 % sikkerheds- grænser	Antal svarepersoner
År	1987	10,0	0,32	(0,29;0,36)	4.752
	1994	13,5	0,45	(0,40;0,49)	4.667
	2000	20,5	0,75	(0,70;0,79)	16.688
	2005	22,0	0,82	(0,77;0,88)	14.566
	2010	26,3	1,06	(0,99;1,13)	14.819
	2013	27,0	1,11	(1,05;1,19)	13.797
	2017	27,5	1,16	(1,09;1,24)	12.768
	2021	24,0	1		10.508
Mænd	16-24 år	9,9	0,34	(0,23;0,50)	391
	25-34 år	17,6	0,67	(0,48;0,93)	342
	35-44 år	25,9	1,09	(0,82;1,45)	431
	45-54 år	24,3	1		738
	55-64 år	21,9	0,87	(0,69;1,11)	915
	65-74 år	12,7	0,45	(0,35;0,59)	1.012
	≥75 år	9,4	0,32	(0,24;0,44)	747
	Alle mænd	17,5			4.576
Kvinder	16-24 år	19,0	0,37	(0,29;0,48)	579
	25-34 år	36,9	0,93	(0,75;1,17)	618
	35-44 år	38,3	0,99	(0,80;1,23)	646
	45-54 år	38,5	1		964
	55-64 år	35,8	0,89	(0,74;1,08)	1.134
	65-74 år	23,1	0,48	(0,39;0,59)	1.132
	≥75 år	17,8	0,35	(0,27;0,44)	859
	Alle kvinder	30,2			5.932
Uddannelse	Under uddannelse	14,5			682
	Grundskole	16,0	0,63	(0,49;0,82)	710
	Kort uddannelse	24,5	0,95	(0,84;1,09)	3.579
	Kort videregående uddannelse	26,8	1,01	(0,83;1,22)	860
	Mellemlang videregående uddannelse	28,7	1		2.484
	Lang videregående uddannelse	27,6	0,97	(0,82;1,14)	1.461
	Anden uddannelse	20,9	0,82	(0,61;1,10)	443
Erhvervs- mæssig stilling	Beskæftigede	30,2	1		4.875
	Arbejdsløse	31,6	1,07	(0,75;1,52)	198
	Førtidspensionister	20,7	0,54	(0,41;0,73)	328
	Andre uden for arbejdsmarkedet	27,8	0,90	(0,71;1,15)	503
	Alderspensionister	16,1			3.750
Samlivsstatus	Gift	25,0	1		5.689
	Samlevende	27,7	1,08	(0,92;1,25)	1.516
	Enlig (separeret, skilt)	27,5	1,09	(0,92;1,30)	878
	Enlig (enkestand)	18,4	1,00	(0,79;1,27)	697
	Enlig (ugift)	19,3	0,86	(0,72;1,02)	1.728
Etnisk baggrund	Dansk	24,4	1		9.773
	Anden vestlig	23,8	0,85	(0,65;1,11)	363
	Ikke-vestlig	18,6	0,59	(0,45;0,78)	372
Region	Hovedstaden	25,0	1,04	(0,95;1,14)	3.135
	Sjælland	24,2	1,04	(0,93;1,17)	1.544
	Syddanmark	23,7	1,03	(0,93;1,13)	2.375
	Midtjylland	24,1	1,01	(0,92;1,12)	2.426
	Nordjylland	20,8	0,89	(0,77;1,01)	1.028

¹Justeret for køn og alder

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 1987, 1994, 2000, 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Køn og alder: I alt har 24,0 % af den voksne befolkning brugt alternativ behandling inden for det seneste år. I alle aldersgrupper er andelen betydeligt større blandt kvinder (30,2 %) end blandt mænd (17,5 %). Blandt både mænd og kvinder ses de største andele blandt de 35-44-årige og 45-54-årige, mens de mindste andele ses blandt personer i aldersgrupperne 16-24 år og 75 år eller derover.

Uddannelse: Overordnet set stiger andelen, der inden for det seneste år har brugt alternativ behandling, med stigende uddannelsesniveau. Når der tages højde for højde for køns- og aldersforskelle mellem grupperne, ses der imidlertid ingen sammenhæng mellem højest fuldførte uddannelsesniveau og forekomsten af personer, der har brugt alternativ behandling. Dog ses en relativt lav forekomst blandt personer med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau.

Erhvervsmæssig stilling: Der ses en betydeligt lavere forekomst af personer, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt førtidspensionister (20,7 %) sammenlignet med beskæftigede (30,2 %).

Samlivsstatus: Når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem grupperne, ses der ingen nævneværdige forskelle i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år på tværs af samlivsgrupperne.

Etnisk baggrund: Sammenlignet med personer med dansk baggrund (24,5 %) ses der en lavere forekomst af personer, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt personer med ikke-vestlig baggrund (18,6 %). Blandt personer med anden vestlig baggrund er forekomsten 23,8 %.

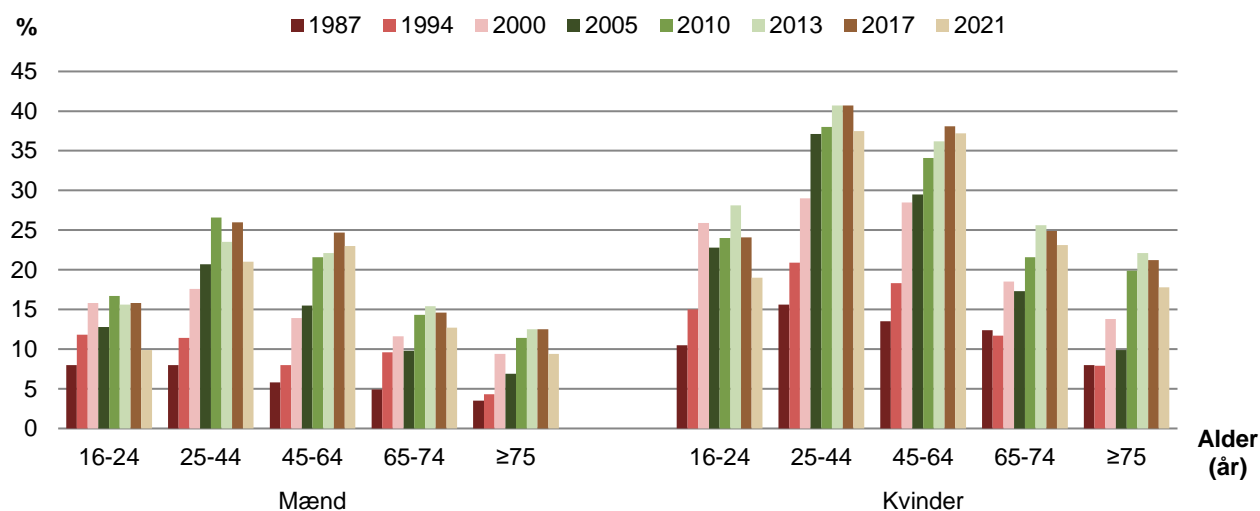
Region: Der er procentvist færrest i Region Nordjylland (20,8 %), der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. Når der tages højde for regionale køns- og aldersforskelle, ses der ingen nævneværdig forskel i forekomsten mellem regionerne.

Udvikling: Fra 1987 (10,0 %) til 2010 (26,3 %) er der sket en støt stigning i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. Herefter er stigningen stagneret frem mod 2017 (27,5 %), hvorefter andelen er faldet til 24,0% i 2021.

Figur 2 viser andelen, der inden for det seneste år har brugt alternativ behandling, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper fra 1987 til 2021. Det fremgår af figuren, at udviklingsmønsteret i løbet af denne periode er noget usystematisk på tværs af køn og aldersgrupper. Dog er der overordnet set sket en stigning i perioden 1987 til 2017 i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt både mænd og kvinder i alle aldersgrupper. I perioden 2017 til 2021 ses et fald i alle aldersgrupper blandt begge køn. Gennem alle årene er andelen større blandt kvinder end blandt mænd, og dette mønster ses i alle aldersgrupper.

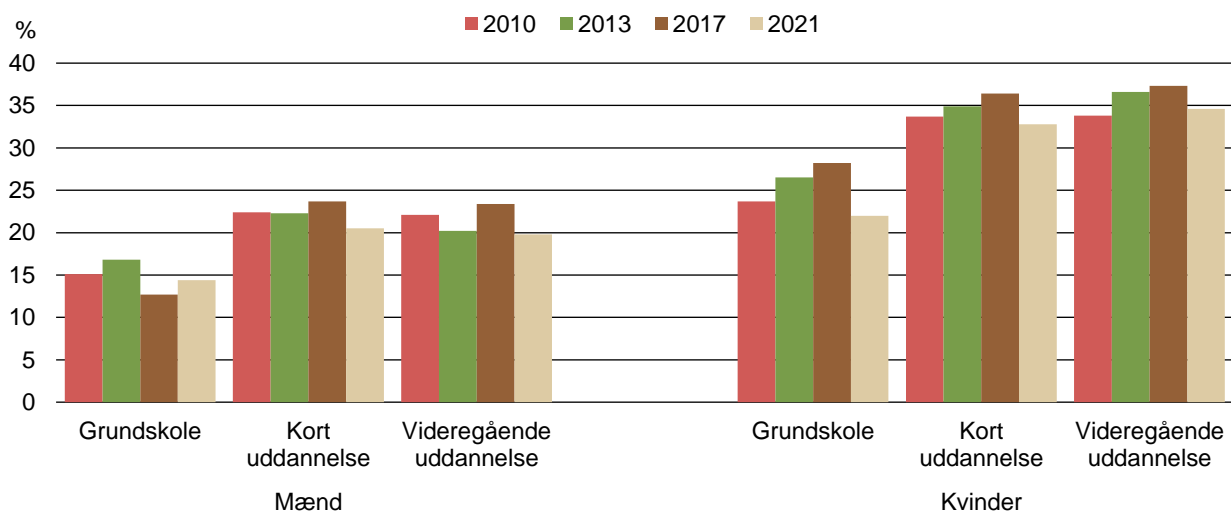
Figur 3 viser andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper fra 2010 til 2021. Det fremgår af figuren, at der i de fleste uddannelsesgrupper er sket et mindre fald i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, i denne periode. Faldet ses fortrinsvis mellem 2017 og 2021. Det største fald i perioden 2010 til 2021 ses blandt mænd med en videregående uddannelse som højest fuldførte uddannelsesniveau (-2,3 procentpoint). Den eneste gruppe, hvor der ikke ses et fald i perioden, er blandt kvinder med en videregående uddannelse, hvor andelen er stort set uændret.

Figur 2. Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 1987-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 1987, 1994, 2000, 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

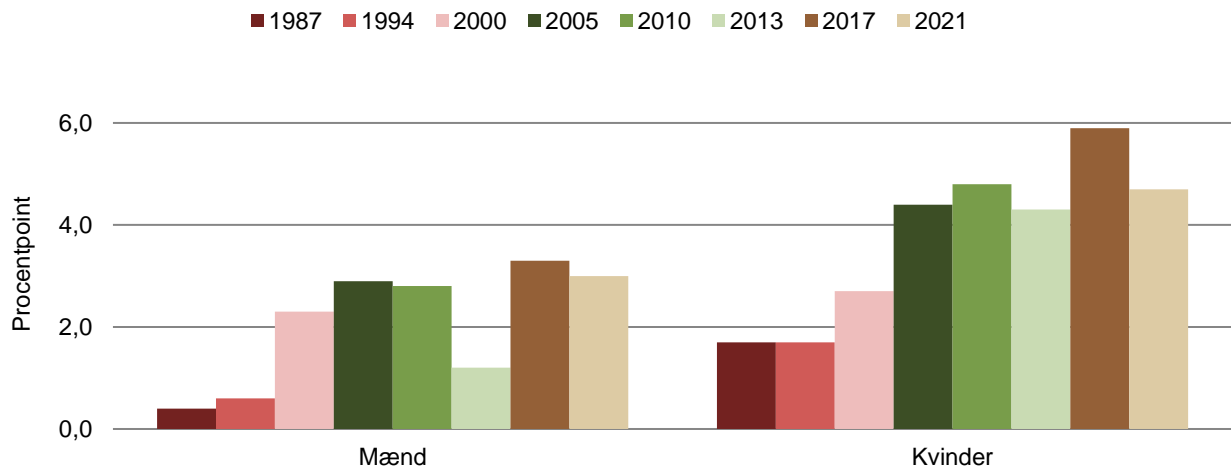
Figur 3. Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper. 2010-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2010, 2013, 2017 og 2021

Figur 4 illustrerer forskellen i forekomsten af brug af alternativ behandling inden for det seneste år på tværs af uddannelsesgrupper belyst ved SII (se s. 2). Det fremgår af figuren, at SII-værdien blandt mænd er steget fra 0,4 procentpoint til 3,0 procentpoint fra 1987 til 2021, mens den er steget fra 1,7 procentpoint til 4,7 procentpoint blandt kvinder i samme periode. Stigningen ses primært i perioden 1987 til 2005, hvorefter der ikke ses noget systematisk mønster i udviklingen for hverken mænd eller kvinder.

Figur 4. Forskel i forekomsten af brug af alternativ behandling inden for det seneste år på tværs af uddannelsesgrupper belyst ved SII. 1987-2021. Procentpoint

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 1987, 1994, 2000, 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Tabel 6. Har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år

		Procent	OR ¹	95 % sikkerheds- grænser	Antal svarepersoner
År	2005	13,0	0,59	(0,55;0,64)	14.566
	2010	18,8	0,93	(0,87;1,00)	14.541
	2013	18,6	0,94	(0,87;1,01)	13.797
	2017	19,7	1,03	(0,96;1,11)	12.756
	2021	18,4	1		10.500
Mænd	16-24 år	6,5	0,28	(0,18;0,44)	391
	25-34 år	15,2	0,73	(0,52;1,03)	342
	35-44 år	22,2	1,16	(0,86;1,56)	430
	45-54 år	19,8	1		737
	55-64 år	17,1	0,84	(0,65;1,08)	915
	65-74 år	8,4	0,37	(0,28;0,50)	1.012
	≥75 år	6,8	0,29	(0,21;0,41)	745
	Alle mænd	13,7			4.572
Kvinder	16-24 år	13,3	0,35	(0,27;0,47)	579
	25-34 år	28,7	0,93	(0,74;1,18)	618
	35-44 år	31,6	1,07	(0,85;1,34)	646
	45-54 år	30,2	1		964
	55-64 år	26,5	0,84	(0,68;1,02)	1.133
	65-74 år	16,0	0,44	(0,35;0,55)	1.131
	≥75 år	12,7	0,34	(0,26;0,44)	857
	Alle kvinder	22,9			5.928
Uddannelse	Under uddannelse	11,1			682
	Grundskole	10,5	0,53	(0,39;0,71)	710
	Kort uddannelse	18,8	0,95	(0,82;1,10)	3.574
	Kort videregående uddannelse	20,7	0,99	(0,81;1,22)	860
	Mellemlang videregående uddannelse	22,3	1		2.484
	Lang videregående uddannelse	22,4	0,99	(0,83;1,19)	1.460
	Anden uddannelse	14,4	0,76	(0,55;1,05)	442
Erhvervs- mæssig stilling	Beskæftigede	24,5	1		4.872
	Arbejdsløse	24,6	0,99	(0,69;1,42)	198
	Førtidspensionister	13,4	0,44	(0,32;0,61)	328
	Andre uden for arbejdsmarkedet	18,3	0,68	(0,52;0,89)	503
	Alderspensionister	11,2			3.745
Samlivsstatus	Gift	19,4	1		5.684
	Samlevende	22,8	1,12	(0,95;1,32)	1.516
	Enlig (separeret, skilt)	21,0	1,08	(0,90;1,31)	876
	Enlig (enkestand)	12,3	0,90	(0,69;1,17)	696
	Enlig (ugift)	13,9	0,80	(0,66;0,97)	1.728
Etnisk baggrund	Dansk	18,9	1		9.766
	Anden vestlig	17,2	0,78	(0,58;1,04)	362
	Ikke-vestlig	13,7	0,56	(0,41;0,76)	372
Region	Hovedstaden	20,1	1,13	(1,02;1,24)	3.132
	Sjælland	18,8	1,09	(0,96;1,23)	1.542
	Syddanmark	18,1	1,06	(0,95;1,18)	2.374
	Midtjylland	18,3	1,03	(0,92;1,14)	2.424
	Nordjylland	13,5	0,75	(0,64;0,88)	1.028

¹Justeret for køn og alder

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Køn og alder: I alt angiver 18,4 % af den voksne befolkning, at de har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år. I alle aldersgrupper er andelen betydeligt større blandt kvinder (22,9 %) end blandt mænd (13,7 %). For både mænd og kvinder ses de største andele i aldersgrupperne 35-44 år og 45-54 år.

Uddannelse: Andelen, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, stiger med stigende uddannelsesniveau. Således er andelen mindst blandt personer med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau (10,5 %) og størst blandt personer med en lang videregående uddannelse (22,4 %). Når der justeres for køns- og aldersforskelle, mindskes forskellen mellem uddannelsesgrupperne, men den laveste forekomst ses dog stadig blandt personer med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau.

Erhvervsmæssig stilling: Sammenlignet med beskæftigede (24,5 %) ses der en lavere forekomst af personer, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt førtidspensionister (13,4 %) og andre uden for arbejdsmarkedet (18,3 %).

Samlivsstatus: Når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem grupperne, ses der en lavere forekomst af personer, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt enlige (ugifte) end blandt gifte, mens der ikke ses nogen nævneværdig forskel for de resterende grupper.

Etnisk baggrund: Der ses en lavere forekomst af personer, der inden for det seneste år har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier, blandt personer med ikke-vestlig baggrund (13,7 %) sammenlignet med personer med dansk baggrund (18,9 %). Blandt personer med anden vestlig baggrund er forekomsten 17,2 %.

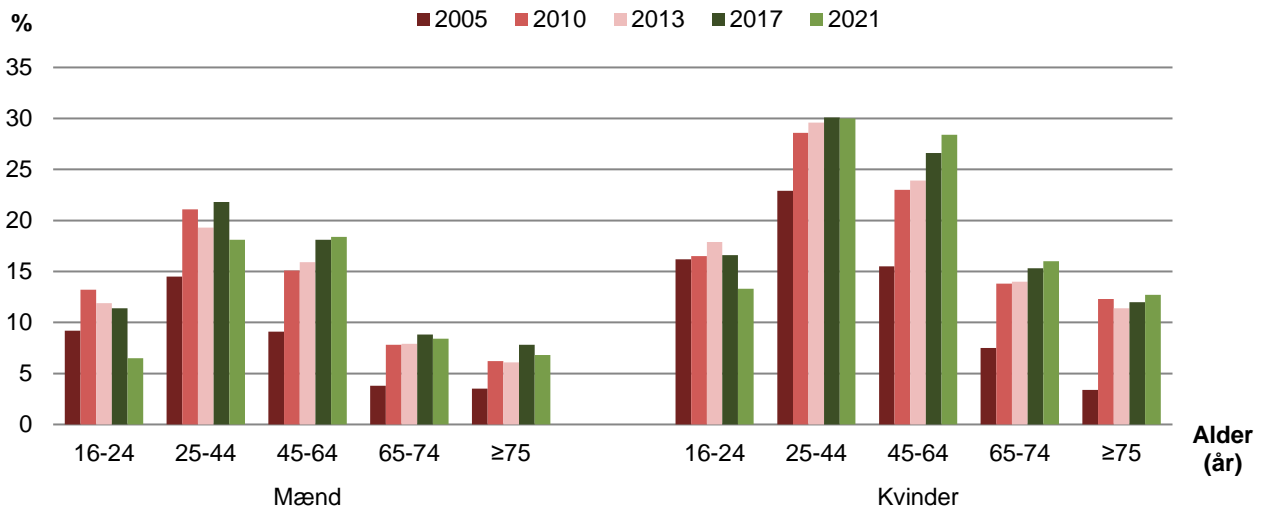
Region: I forhold til landsgennemsnittet ses en højere forekomst af personer, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, i Region Hovedstaden (20,1 %), mens der ses en lavere forekomst i Region Nordjylland (13,5 %).

Udvikling: Mens der fra 2005 (13,0 %) til 2010 (18,8 %) ses en stigning i andelen af personer, der inden for det seneste år har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative behandlinger, har andelen været stort set uændret fra 2010 og frem til 2021 (18,4 %).

Figur 5 viser andelen, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper fra 2005 til 2021. Det fremgår af figuren, at der i de fleste aldersgrupper overordnet set er sket en stigning; dog er andelen faldet blandt både mænd og kvinder i aldersgruppen 16-24 år.

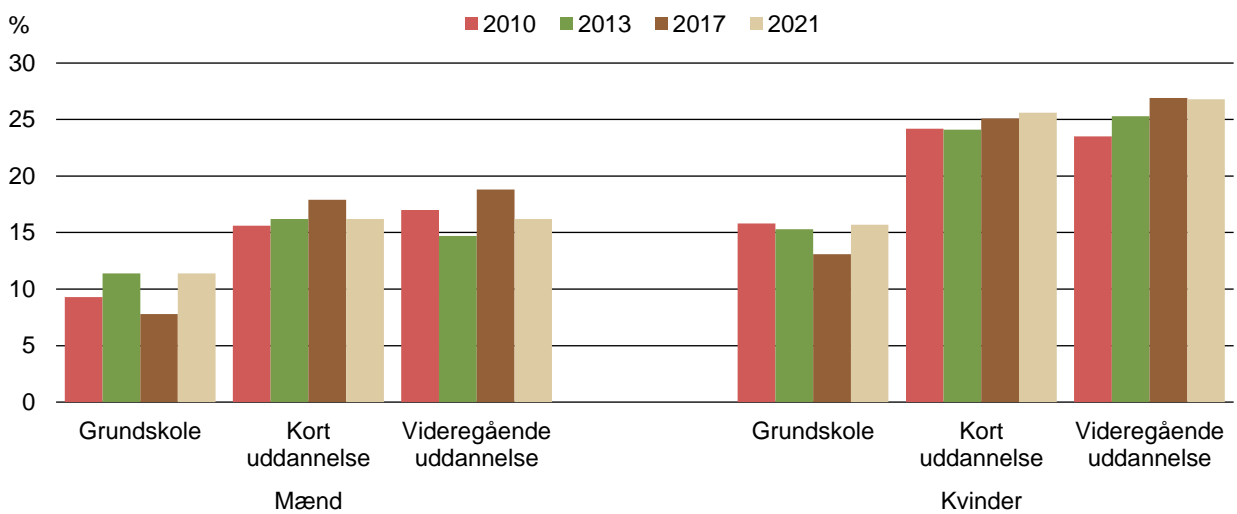
Figur 6 viser andelen, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper fra 2010 til 2021. Af figuren fremgår det, at der ikke ses noget systematisk udviklingsmønster på tværs af de forskellige uddannelsesgrupper. Mens andelen overordnet set er steget en smule blandt mænd med grundskole (+2,1 procentpoint) som højest fuldførte uddannelsesniveau, er den stort set uændret blandt mænd med henholdsvis en kort uddannelse og en videregående uddannelse. Blandt kvinder med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau er andelen derimod overordnet set uændret fra 2010 til 2021, mens der ses en stigning blandt kvinder med henholdsvis en kort uddannelse (+1,4 procentpoint) og en videregående uddannelse (+3,3 procentpoint).

Figur 5. Andel, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2005-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Figur 6. Andel, der har brugt massage, kropsterapi og andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper. 2010-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2010, 2013, 2017 og 2021

Tabel 7. Har brugt akupunktur inden for det seneste år

		Procent	OR ¹	95 % sikkerheds- grænser	Antal svarepersoner
År	2005	5,2	0,97	(0,86;1,09)	14.566
	2010	7,1	1,36	(1,22;1,52)	14.518
	2013	7,7	1,50	(1,34;1,67)	13.797
	2017	7,7	1,50	(1,34;1,67)	12.756
	2021	5,2	1		10.499
Mænd	16-24 år	2,6	0,43	(0,22;0,86)	391
	25-34 år	1,6	0,26	(0,11;0,58)	342
	35-44 år	5,9	1,00	(0,60;1,68)	431
	45-54 år	5,9	1		738
	55-64 år	6,0	1,01	(0,66;1,53)	915
	65-74 år	2,4	0,40	(0,23;0,67)	1.012
	≥75 år	2,5	0,40	(0,23;0,70)	746
	Alle mænd	3,9			4.575
Kvinder	16-24 år	2,8	0,34	(0,19;0,60)	579
	25-34 år	7,4	0,97	(0,65;1,43)	617
	35-44 år	6,6	0,86	(0,57;1,28)	645
	45-54 år	7,7	1		961
	55-64 år	7,2	0,93	(0,67;1,30)	1.134
	65-74 år	7,4	0,97	(0,69;1,36)	1.131
	≥75 år	5,3	0,67	(0,45;1,00)	857
	Alle kvinder	6,5			5.924
Uddannelse	Under uddannelse	2,2			682
	Grundskole	4,4	0,72	(0,46;1,12)	708
	Kort uddannelse	5,9	0,98	(0,78;1,22)	3.574
	Kort videregående uddannelse	5,7	0,92	(0,66;1,30)	860
	Mellemlang videregående uddannelse	6,6	1		2.483
	Lang videregående uddannelse	4,2	0,65	(0,47;0,91)	1.461
	Anden uddannelse	4,2	0,67	(0,40;1,14)	442
Erhvervs- mæssig stilling	Beskæftigede	6,3	1		4.872
	Arbejdsløse	5,4	0,80	(0,44;1,46)	197
	Førtidspensionister	4,6	0,64	(0,36;1,17)	328
	Andre uden for arbejdsmarkedet	4,2	0,77	(0,50;1,17)	502
	Alderspensionister	4,5			3.746
Samlivsstatus	Gift	5,9	1		5.686
	Samlevende	5,0	0,90	(0,67;1,19)	1.515
	Enlig (separeret, skilt)	6,4	1,03	(0,77;1,37)	876
	Enlig (enkestand)	4,7	0,85	(0,57;1,25)	694
	Enlig (ugift)	3,5	0,74	(0,52;1,03)	1.728
Etnisk baggrund	Dansk	5,4	1		9.765
	Anden vestlig	4,3	0,75	(0,45;1,22)	362
	Ikke-vestlig	3,6	0,63	(0,36;1,11)	372
Region	Hovedstaden	4,5	0,84	(0,72;0,99)	3.132
	Sjælland	4,3	0,80	(0,65;0,99)	1.543
	Syddanmark	5,7	1,10	(0,93;1,30)	2.375
	Midtjylland	5,7	1,09	(0,92;1,29)	2.421
	Nordjylland	6,3	1,24	(0,99;1,54)	1.028

¹Justeret for køn og alder

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Køn og alder: I alt har 5,2 % af den voksne befolkning brugt akupunktur inden for det seneste år. I alle aldersgrupper er andelen større blandt kvinder (6,5 %) end blandt mænd (3,9 %). Blandt mænd ses de største andele i aldersgrupperne 35-44 år, 45-54 år og 55-64 år, mens den mindste andel ses blandt de 25-34-årige. Blandt kvinder ses den største andel blandt de 45-54-årige (7,7 %) og den mindste blandt de 16-24-årige (2,8 %).

Uddannelse: Der ses ingen systematisk sammenhæng mellem højest fuldførte uddannelsesniveau og andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år. Den største andel ses blandt personer med en mellemlang videregående uddannelse (6,6 %), mens den mindste ses blandt personer med en lang videregående uddannelse (4,2 %).

Erhvervsmæssig stilling: Den største andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, ses blandt beskæftigede (6,3 %), mens den mindste ses blandt andre uden for arbejdsmarkedet (4,2 %). Når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem grupperne, ses der dog ikke nogen væsentlig forskel i forekomsterne mellem grupperne.

Samlivsstatus: Den største andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, ses blandt enlige (separerede, skilte) og den mindste ses blandt enlige (ugifte). Der ses imidlertid ikke de store forskelle i forekomsten, når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem de forskellige grupper.

Etnisk baggrund: Når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem de forskellige etniske grupper, ses der ikke ingen nævneværdige forskelle i andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år.

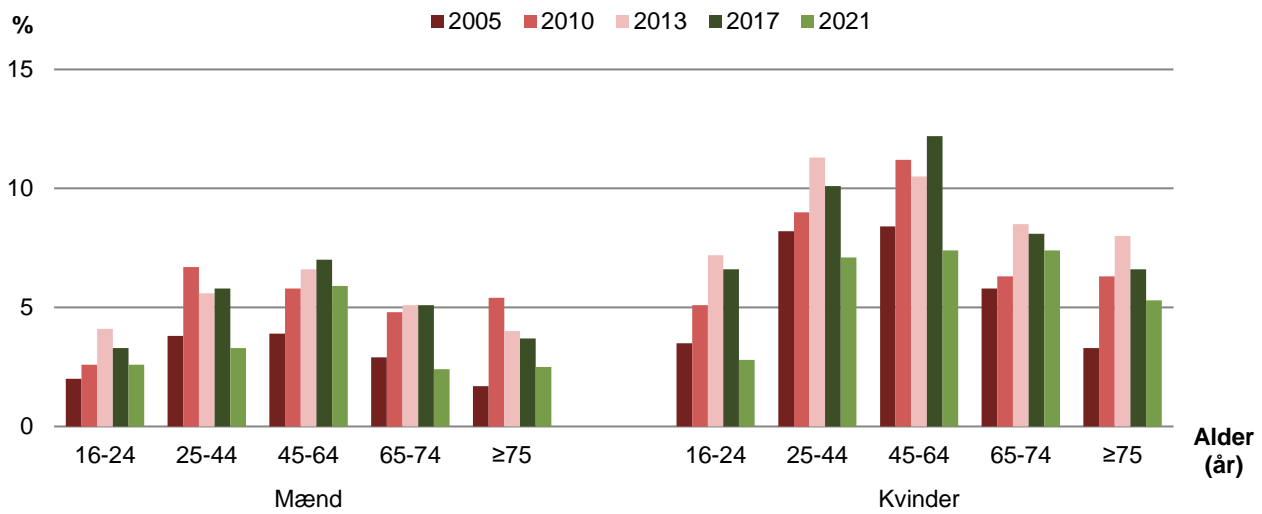
Region: Sammenlignet med landsgennemsnittet er andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, en smule mindre i Region Hovedstaden (4,5 %) og Region Sjælland (4,3 %).

Udvikling: Samlet set er andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, steget fra 5,2 % i 2005 til 7,7 % i 2017, hvorefter andelen falder til 5,2 % i 2021.

Figur 7 viser andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper fra 2005 til 2021. Det fremgår af figuren, at der ikke ses noget systematisk mønster i udviklingen i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, på tværs af køn og aldersgrupper. Blandt mænd i aldersgruppen 45-64 år ses en stigning på 2,0 procentpoint fra 2005 til 2021, mens der blandt de resterende aldersgrupper ikke ses de store forskelle på andelene i henholdsvis 2005 og 2021.

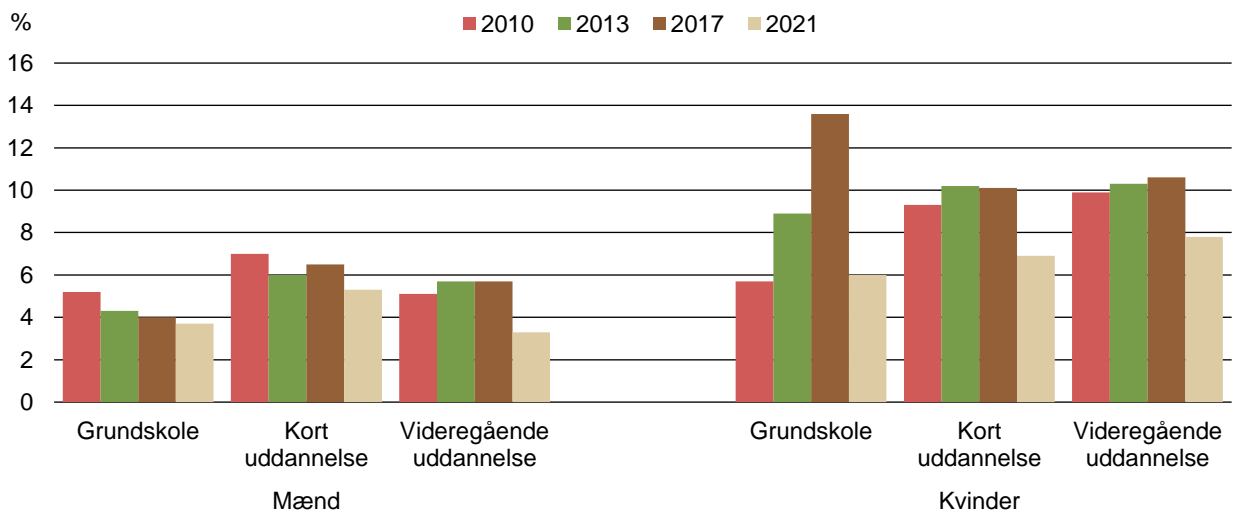
Figur 8 viser andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper fra 2010 til 2021. Af figuren fremgår det, at andelen overordnet set er steget i perioden i de fleste uddannelsesgrupper på tværs af køn. Den eneste undtagelse fra dette mønster ses blandt kvinder med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau, hvor andelen stort set er den samme i 2010 og 2021. Udviklingen i den mellemliggende periode viser for alle uddannelsesgrupper på tværs af køn et noget usystematisk billede.

Figur 7. Andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2005-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Figur 8. Andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper. 2010-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2010, 2013, 2017 og 2021

Tabel 8. Har brugt zoneterapi inden for det seneste år

		Procent	OR ¹	95 % sikkerheds- grænser	Antal svarepersoner
År	2005	5,9	1,82	(1,59;2,09)	14.566
	2010	5,6	1,75	(1,53;2,00)	14.546
	2013	4,8	1,51	(1,31;1,73)	13.797
	2017	3,7	1,15	(0,99;1,33)	12.762
	2021	3,2	1		10.505
Mænd	16-24 år	0,5	0,24	(0,05;1,09)	391
	25-34 år	1,8	0,83	(0,28;2,44)	342
	35-44 år	0,9	0,39	(0,12;1,23)	431
	45-54 år	2,2	1		738
	55-64 år	3,2	1,45	(0,74;2,86)	915
	65-74 år	1,9	0,85	(0,41;1,76)	1.011
	≥75 år	1,9	0,86	(0,40;1,88)	746
	Alle mænd	1,9			4.574
Kvinder	16-24 år	2,1	0,32	(0,17;0,62)	579
	25-34 år	4,1	0,66	(0,40;1,07)	618
	35-44 år	3,8	0,60	(0,37;0,98)	646
	45-54 år	6,1	1		963
	55-64 år	5,6	0,90	(0,61;1,33)	1.134
	65-74 år	5,3	0,86	(0,58;1,27)	1.132
	≥75 år	3,4	0,54	(0,34;0,87)	859
	Alle kvinder	4,5			5.931
Uddannelse	Under uddannelse	1,4			682
	Grundskole	1,6	0,46	(0,25;0,87)	710
	Kort uddannelse	3,1	0,93	(0,70;1,24)	3.577
	Kort videregående uddannelse	4,0	1,24	(0,82;1,85)	860
	Mellemlang videregående uddannelse	3,6	1		2.484
	Lang videregående uddannelse	3,3	1,08	(0,72;1,62)	1.461
	Anden uddannelse	5,5	1,64	(0,96;2,78)	442
Erhvervs- mæssig stilling	Beskæftigede	3,5	1		4.874
	Arbejdsløse	4,2	1,27	(0,50;3,21)	198
	Førtidspensionister	2,8	0,63	(0,33;1,20)	328
	Andre uden for arbejdsmarkedet	4,1	1,13	(0,69;1,82)	503
	Alderspensionister	3,2			3.748
Samlivsstatus	Gift	3,7	1		5.687
	Samlevende	2,8	0,87	(0,60;1,26)	1.516
	Enlig (separeret, skilt)	3,3	0,77	(0,51;1,16)	877
	Enlig (enkestand)	3,5	0,91	(0,55;1,50)	697
	Enlig (ugift)	2,3	0,93	(0,62;1,41)	1.728
Etnisk baggrund	Dansk	3,3	1		9.770
	Anden vestlig	3,3	0,99	(0,50;1,96)	363
	Ikke-vestlig	2,1	0,61	(0,28;1,33)	372
Region	Hovedstaden	3,0	0,96	(0,78;1,18)	3.134
	Sjælland	3,3	1,02	(0,80;1,31)	1.543
	Syddanmark	4,1	1,31	(1,06;1,62)	2.375
	Midtjylland	2,7	0,83	(0,67;1,04)	2.425
	Nordjylland	2,9	0,94	(0,69;1,26)	1.028

¹Justeret for køn og alder

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Køn og alder: I alt oplyser 3,2 % af den voksne befolkning, at de har brugt zoneterapi inden for det seneste år. I alle aldersgrupper er andelen større blandt kvinder (4,5 %) end blandt mænd (1,9 %). Blandt både mænd og kvinder ses de største andele blandt de 45-54-årige og 55-64-årige.

Uddannelse: Der ses overordnet set ingen sammenhæng mellem højest fuldførte uddannelsesniveau og forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år. Dog ses en relativ lav forekomst blandt personer med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau.

Erhvervsmæssig stilling: Når der tages højde for køns- og aldersforskelle mellem grupperne, ses der ingen nævneværdige forskelle i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, mellem de forskellige erhvervsgrupper.

Samlivsstatus: Der ses ingen nævneværdig forskel i forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, mellem de forskellige samlivsgrupper.

Etnisk baggrund: Forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, varierer stort set ikke mellem de forskellige grupper.

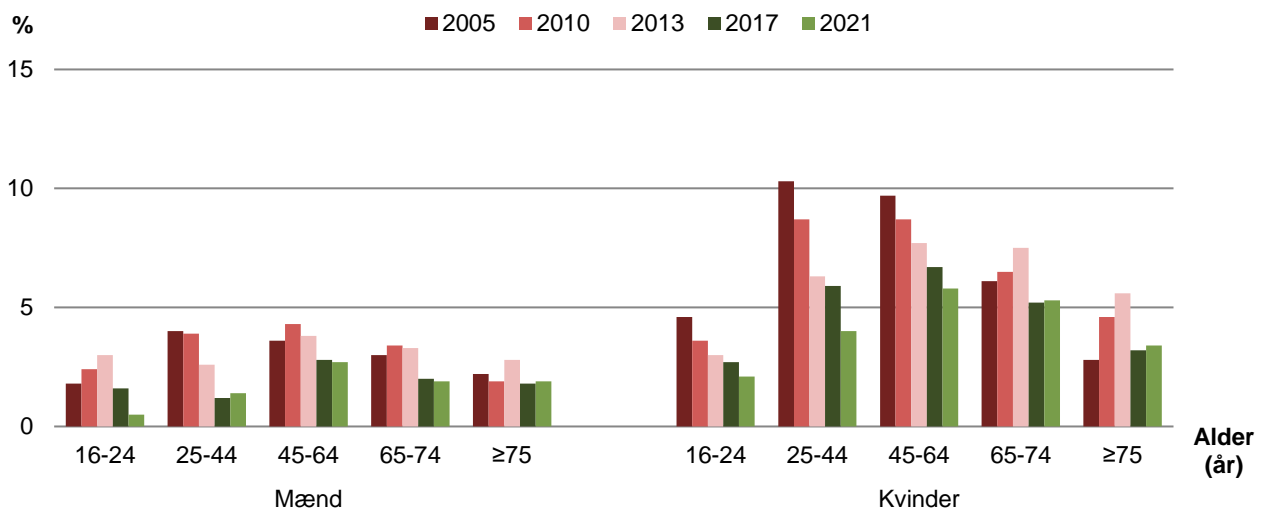
Region: Andelen, der inden for det seneste år har brugt zoneterapi, er en smule større i Region Syddanmark (4,1 %) sammenlignet med landsgennemsnittet.

Udvikling: Samlet set er andelen af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, faldet støt fra 5,9 % i 2005 til 3,2 % i 2021.

Figur 9 viser andelen, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper fra 2005 til 2021. Det fremgår af figuren, at der for langt de fleste aldersgrupper på tværs af køn ses et fald i andelen, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, fra 2005 til 2021. De største fald ses i de yngste aldersgrupper. Blandt kvinder i aldersgrupperne 16-24 år, 25-44 år og 45-64 år ses der et jævnt fald gennem hele perioden, mens udviklingen i de øvrige aldersgrupper viser et noget usystematisk billede blandt både mænd og kvinder.

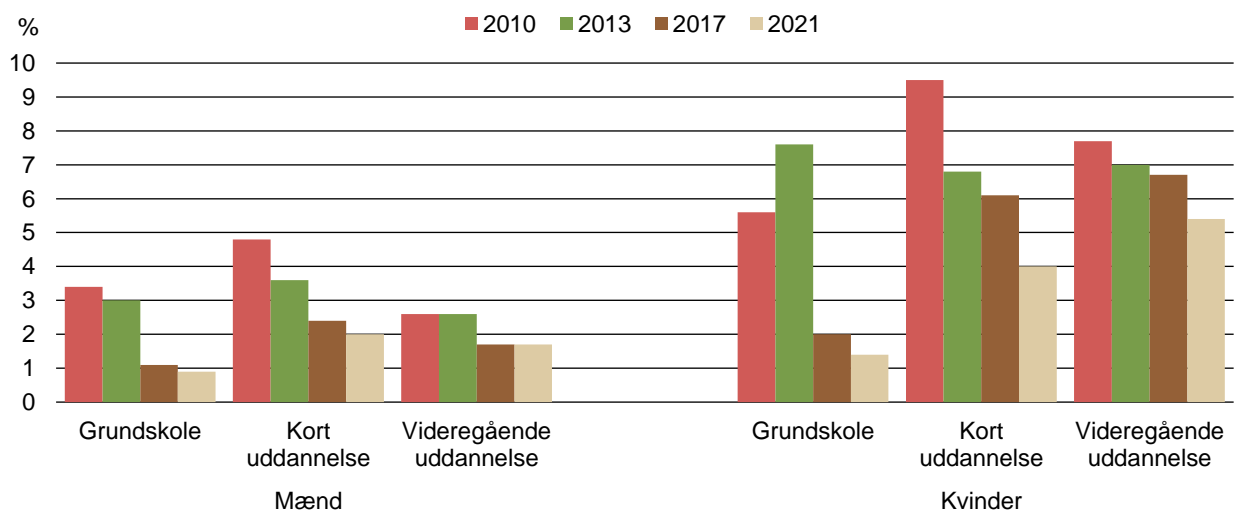
Figur 10 viser andelen, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper fra 2010 til 2021. Af figuren ses det, at andelen, der inden for det seneste år har brugt zoneterapi, er faldet støt fra 2010 til 2021 i alle uddannelsesgrupper blandt begge køn. Eneste undtagelse ses blandt kvinder med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau, hvor andelen er steget mellem 2010 og 2013.

Figur 9. Andel, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2005-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021

Figur 10. Andel, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, blandt mænd og kvinder i forskellige uddannelsesgrupper. 2010-2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 2010, 2013, 2017 og 2021

Referencer

1. Styrelsen på Patientsikkerhed, lokaliseret d. 19.08.2022 på: <https://stps.dk/da/ansvar-og-retningslinjer/alternativ-behandling/>
2. Jensen HAR, Davidsen, M., Ekholm, O., Christensen, A. I., Kristensen, P. L., Gårn, A., Nygaard, M. Hvordan har du det? Trivsel, sundhed og sygdom blandt voksne i Region Syddanmark 2017. Vejle: Region Syddanmark, 2018.
3. Lønroth HL, Ekholm, O. Alternativ behandling i Danmark – brug, brugere og årsag til brug. Ugeskrift for læger. 2006;168(7):682-6.
4. Ekholm O, Kjøller, M. Brugen af alternativ i Danmark. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund. 2007; 6:15-24.
5. LOV nr. 415 af 06/06/1991. Lov om kiropraktorer m.v.
6. BEK nr. 823 af 17/12/1991. Bekendtgørelse om tilskud efter sygesikringsloven til kiropraktisk behandling.
7. BEK nr. 981 af 28/06/2018. Bekendtgørelse om autorisation af osteopater, (2018).
8. BEK nr. 859 af 13/06/2017. Bekendtgørelse om en brancheadministreret registreringsordning for alternative behandlere, (2017).
9. Jensen HAR, Møller SR, Davidsen M, Christensen AI, Ekholm O. Materiale og metode. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2022.
10. Styrelsen for Patientsikkerhed. Retningslinjer om ansvarlig indretning af liberale serviceerhverv med henblik på en ansvarlig genåbning af Danmark i lyset af udbruddet af COVID-19. 2020.
11. Styrelsen for Patientsikkerhed. Retningslinjer om ansvarlig indretning af liberale serviceerhverv og køreskoler i lyset af udbruddet af COVID-19. 2021.
12. Jensen HAR, Davidsen M, Møller SR, Román JEI, Kragelund K, Christensen AI, Ekholm O. Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2022.